

KVALITET I DAGTILBUD

orientering, struktur, proces og resultat

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

Indledende ord

Forskning i kvalitet og begrebet kvalitet som helhed er stadig nyt på dagtilbudsområdet. Der findes efterhånden en bred vifte af undersøgelsesmaterialer, der har sat spor i at komme kvalitetsbegrebet i dagtilbud nærmere. Ikke mindst vi, som Skoleforening, har i årene 2018 – 2021 selv bidraget til at undersøge i mindretallets dagtilbud, hvordan den gode kvalitet opleves og, hvordan den bliver synlig i praksis[1].

Yderligere har selve arbejdet med den styrkede læreplan gjort, at der i de seneste år er sket et stigende fokus på betydningen af høj kvalitet i dagtilbud og dermed et behov for at komme tættere på et fælles sprog om kvalitet.

Grundlæggende kan opmærksomheden på "den gode kvalitet i dagtilbud" både iagttages i Danmark som i landet Slesvig-Holsten. Sidstnævnte finder sit udgangspunkt i ny en tysk dagtilbudslov (Kindertagesförderungsgesetz), som siden 2021 er gældende i landet[2].

Ifølge dansk dagtilbudslov er kvalitet i dagtilbud, når alle børn oplever et omsorgsfuldt og trygt udviklingsmiljø, hvor børn trives og deltager aktivt i stimulerende læringsmiljøer og fællesskaber[3].
Tysk dagtilbudslov beskriver kvaliteten jf. § 19 (KiTaG) på følgende måde:
"Die Kinder sind unter dem Aspekt der Ganzheitlichkeit zu betreuen, zu erziehen und zu bilden. Dies geschieht vor allem durch die Förderung der individuellen Selbst-, Sozial- und Lernkompetenz und orientiert sich an dem jeweiligen Entwicklungsstand des Kindes."…"die Kinder werden angeregt sich aktiv zu beteiligen…".

Vi kan dermed iagttage et forholdsvis bredt kvalitetsbegreb, der omtaler indikatorer som udvikling, læring, det enkelte barns personlighed, medinddragelse, det særlige og fællesskabet, som betegnende for "den gode kvalitet".
Undersøgelsernes resultater viser, hvor mangfoldigt og komplekst kvalitetsbegrebet er.
Med udgangspunkt i Danmarks evalueringsinstituts (EVA) forskningsresultater af 2017, Skoleforeningens eget kvalitetsundersøgelsesforløb og tysk bidrag jf. arbejdsindsatsen rundt om implementering og evaluering af nyt lovgrundlag, præsenterer vi hermed et samlet blik på, hvad kvalitet er velvidende, at der ikke kan opstilles én entydig og udtømmende definition af kvalitet. Men fælles for beskrivelserne af kvalitetselementernes indhold her er, at summen af undersøgelsernes genstande peger på fire delementer som er betydningsfulde for kvalitet.

Hvad betyder "kvalitet"?

"Kvalitet, filosofisk kunstord indført af Cicero, afledt af latin qualis - 'hvorledes?' eller 'af hvilken beskaffenhed?', dvs. at kvalitet kan oversættes som "hvorledeshed" eller beskaffenhed.

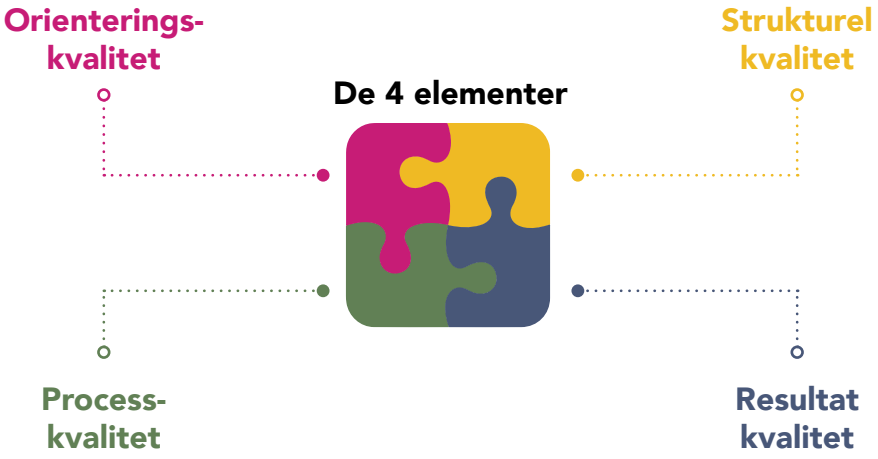
4 kvalitetselementer
– og dens orienterende temaer

Som udgangspunkt er ovenstående fire kvalitetselementer tæt forankret med hinanden. De skal ikke ses som fire separate elementer, men som overordnede kvalitetsindikatorer, der hænger sammen og påvirker hinanden. Selve påvirkningen kunne beskrives således:

Først når vi ved, ud fra hvad vi orienterer os, erkender målgruppens behov, har etableret tilpas rammer og guider os disciplineret og pædagogfagligt gennem procesmålene kan vi forvente, at målene kan få det liv, som vi forventede, da vi startede.

Opdeling af "den gode kvalitet" i fire delelementer, understøtter det pædagogiske personale i at indtage et mere analytisk perspektiv som gør, at den enkelte kan belyse bestemte kvalitetsforhold. En analytisk skelnen kan være med til at øge refleksionsniveauet hos den enkelte og synliggøre, om der er bestemte kvalitetselementer, der har fået mere opmærksomhed end andre. På den måde viser en skelnen, hvordan kvalitetsudvikling kan forblive i balance og dermed af "høj kvalitet".

Beskrivelser af de efterfølgende orienterende temaer er kun et udsnit af forskningsområdernes pointer og du kan nærlæse den samlede undersøgelse på EVAs hjemmeside, "kvalitet i dagtilbud – pointer fra forskning".

Orienteringskvalitet

Handler helt overordnet om den teoretiske referenceramme og det fælles pædagogiske grundlag

(referencerammen er Skoleforeningens "overordnet pædagogisk koncept")

Handler om spørgsmålet

Ud fra hvad orienterer vi os?

- Barnesynet tager udgangspunkt i børns egne rettigheder, som er et forankret lovkrav siden 1989 - børnekonventionen . Ét af hovedkategorierne er børns ret til medbestemmelse: Retten til selv at være med til at bestemme over det, der vedrører en selv, til at sige sin mening.
  Dagtilbuddene forpligter sig dermed at skabe legende læringsmiljøer, som aktivt inddrager barnets perspektiver. Det enkelte barns initiativ, dets fantasi og virkelyst står centralt, når de voksne planlægger det pædagogiske arbejde.
  Det gælder både for de planlagte aktiviteter og i alle rutinesituationer.

- Dannelse, ligestilling og demokrati er rettesnoren i det daglige pædagogiske arbejde. Børnene er med til udformning af dagligdagen uanset baggrund, køn, alder eller kultur og øver at orientere sig og handle i en global verden som hensynsfulde, kritiske og demokratiske mennesker. Det sker ved at dagtilbuddets læringsmiljø imødekommer det enkelte barns begyndende evne til at reflektere over egne handlinger og som videreudvikles i socialt samspil.

- Læring forstås bredt . De voksne har ansvaret for at støtte, guide og udfordre børnene, hvad enten der er tale om leg, planlagte aktiviteter, rutiner eller spontant opståede situationer. Læring bliver altid til mangfoldige processer – med andre ord til essentielle øvelsesprocesser, som inkluderer fejl, famlen og eksperimenteren.

Strukturel kvalitet

Handler helt overordnet om resurser og vilkår

- Dagtilbuddets fysiske rammer inde og ude betyder meget for børns aktivitetsniveau, trivsel, sundhed, udvikling og læring. Alt efter bygningens beskaffenhed og antal kvadratmeter per barn, er den største kvalitetsbetydning, hvordan rummelige legeforhold muliggøres af de voksne. Et varieret udendørsmiljø, dets areal, vegetation og legeredskaber tager ligeledes indflydelse på, hvor højt et fysisk aktivitetsniveau hos børn bliver styrket – og har dermed betydning for børns sundhed og trivsel.

Handler om spørgsmålet

Ud fra hvilke forudsætninger handler vi?

- Personalets uddannelse, efteruddannelse og stabilitet øger kvaliteten af det pædagogske arbejde. En vigtig pointe er, at særlig efteruddannelsen ikke må knyttes til den enkelte voksne, men til de dagtilbud, vedkommende arbejder i. Når den tilegnende nye viden knyttes til den praksis, den voksne kommer fra, løftes kvaliteten i dagtilbuddet som helhed.

- Normering, gruppestørrelser og organisering har betydning for interaktioner, børns leg og læringspotentiale. Forskning viser, at gruppedynamikkerne ændrer sig i takt med organiseringen af gruppestørrelser. Færre børn med 1 voksen skaber typisk gode interaktioner og læring. Den voksne engagerer sig mere målrettet i børns interesser og læring. I en (for) stor gruppe fokuserer den voksne typisk mere på praktiske gøremål og har fokus på sikkerhed og pasning end på udvikling.

Proceskvalitet

Handler helt overordnet om den pædagogiske interaktion

- Inddragende interaktioner mellem børn og voksne, som styrker børns medindflydelse sker, når de voksne og børnene mødes om noget fælles i et gensidigt samspil. Hertil spiller de voksnes lydhørende og indfølende evner en afgørende rolle.
- Legen fungerer som en ramme for børnenes sociale interaktioner, som inkluderer børns inddragelse af forskellige materielle, sproglige og kommunikative evner. Når den voksne indgår som en ligeværdig part i legen (aktiv eller passiv) har de mulighed for at imødekomme nogle af de udfordringer, der kan opstå i legen, såsom konflikter, uden at der er fare for at bryde med legens egen udvikling.

Handler om spørgsmålet

Hvordan er vi sammen om noget?

- Rutineprægede situationer og aktiviteter implicerer også altid regler og normer, som må være tydelig at afkode for børn og defineres derfor bedst ud fra en fælles forståelsesramme.
- Ledelse af dagtilbud øger kvaliteten, når beslutninger og målsætninger er tydelige og når ud i praksis og når medarbejdernes kompetencer samtidig sættes i spil.
- Et styrket forældresamarbejde øger kvaliteten, når dagtilbuddet tilbyder mange situationer, hvor forældre kan bidrage og kvalificere den pædagogiske hverdag ud fra et forældreperspektiv.

Resultat kvalitet

Handler helt overordnet om børns sociale kompetencer og færdigheder samt et sundt selvværd og de "gode forventninger til livet"

- Et sundt selvværd gør børn bedre i stand til at navigere i livets op- og nedture og fremmes ved, at det enkelte barn anerkendes som det barn, det er og som derudfra udfordres tilpas.
- Udvikling af børns sociale kompetencer fremmes ved en ligeværdig interaktion mellem børn og voksne.
- Læringsmotivationen fremmes ved en målrettet og legende tilgang til strukturerede aktiviteter.

Handler om spørgsmålet

hvordan resultater af målrettede processer påvirker alle aktører?

- Børns tidlige udvikling af faglige kognitive færdigheder, kan påvirke deres læring positiv i kommende skoletid.
- Børns forventningsglæde til den kommende skolegang har betydelig indflydelse på, hvordan skolelivet faktisk udfolder sig og, hvordan barnet lykkes eller ikke lykkes med tingene. De voksnes bevidsthed om, at både barnets egne forventninger og den voksnes forventninger afspejler sig i barnets læringsmotivation, bliver et afgørende opmærksomhedspunkt for den enkelte voksne og understøtter den voksne i at give barnets forventningsglæde plads til at udfolde sig.

På vej – mod fælles sprog om kvalitet i dagtilbud

Med ovenstående har vi indholdsfyldt de enkelte kvalitetselementer ud fra væsentlige resultater fra både dansk og international forskning samt undersøgelser fra egen praksis. Opsamlingen af kvalitetsresultaterne tilbyder, at vi bevæger os tættere mod et fælles sprog, når vi taler om kvalitet i dagtilbud.
Et fælles sprog, som byder ind med en samlet analytisk ramme, som dermed understøtter det enkelte dagtilbud i kommende evalueringsprocesser inden for egne lærings - og udviklingsmiljøer.

Kilder

https://denstoredanske.lex.dk/kvalitet

[1] "Kvalitetsudvikling i dagtilbud" – spørgeskemaundersøgelser i 2018 (pædagoger), 2019 (forældre), 2020-21 (førskolebørn), Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.

[2] KitaG, § 15 - 29

[3] Dagtilbudsloven §7

[4] Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V., "overordnet pædagogisk koncept", revideret udgave af august 2021

[5] www.boerneraad.dk

[6] "bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer", skt.2, BEK nr 968 af 28/06/2018

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

Stuhrsallee 22 · 24937 Flensburg
Tlf. +49 (0) 461 5047 0 · Fax +49 (0) 461 5047 137 · post@skoleforeningen.org